

KLAGANDE

Försäkringskassan

MOTPART

[REDACTED]

Ombud: Emilia Liedbeck
C J Advokatbyrå AB
Cardellgatan 1
114 36 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 16 augusti 2016 i mål
nr 2733-15, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer
Försäkringskassans beslut den 26 maj 2015.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Försäkringskassans beslut den 26 maj 2015.

■■■■■ motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom.

■■■■■ åberopar utlåtanden den 12 oktober, 23 november och 23 december 2016 samt den 3 februari och 31 mars 2017 av överläkaren ■■■■■
■■■■■ Han åberopar vidare bl.a. fotografier och en redogörelse daterad den 16 januari 2017 av en person som vid det tillfället hade varit hans personliga assistent i två månader.

VAD PARTERNA ANFÖR

Försäkringskassan

Förhållandena har förändrats sedan förvaltningsrättens prövning i domen den 25 april 2012. Utredningen i målet ger inte stöd för att ■■■■■ har ett behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Vad som anges i läkarintyg om att han är aggressiv och våldsam, gör farliga och riskabla saker och ofta kan försätta sig i farliga situationer har ingen motsvarighet i de incidenter som beskrivs i utredningen. Det framgår inte heller att läkaren har gjort sådana observationer. Det framgår inte varifrån rektorns uppgift om att press i skolan har resulterat i ett våldsamt beteende i hemmet kommer, eller om rektorn själv har gjort sådana iakttagelser. Inte heller mammans beskrivning att ■■■■■ exploderar dagligen och reagerar blixtnabbt samt att det krävs ingående kunskaper om honom för att ingen ska dö, vinner stöd av den övriga utredningen.

Av utredningen framgår i stället en problematik som illustreras i form av incidenter såsom att ■■■■■ har satt på ugnen, kastat en burk, haft

sönder en spelkonsol, lekt med tändstickor samt att han är osäker i trafiken och att det har hänt att han avvikit och har varit ledsen och sagt att han inte vill leva. Den typ av problematik som går att utläsa av utredningen har varken den karaktär eller omfattning som krävs för att behovet av hjälp ska anses utgöra ett grundläggande behov.

De flesta incidenter som hänvisas till av [REDACTED] är inte av sådan allvarlighetsgrad som krävs. Det utgör inte grundläggande behov att exempelvis se till att han inte blir bedragen på internet, att han genomskådar personer med bedrägligt uppsåt och genomför sin utbildning m.m. Incidenter innebärande att han hanterar rengöringsmedel eller sätter på infravärmare bör gå att undvika genom anpassningar. Det kan heller inte krävas ingående kunskaper om honom för att förhindra att sådana incidenter inträffar. Problematik som att vara uppe på nätterna är inte heller ovanlig bland personer utan funktionshinder i hans ålder.

De krav som ställs på utbrottens allvarlighetsgrad och frekvens är inte uppfyllda. De uppgifter som finns om [REDACTED] utbrott grundas inte på någon dokumentation. Det är inte klarlagt vad som händer när han får utbrott och vad eller vem som blir skadad. Det saknas även dokumentation om vad de ingående kunskaperna består av och det framgår att det tycks sakna betydelse om den person som ska avleda honom har ingående kunskap om honom. Utredningen ger stöd för att han behöver tillsyn men det saknas stöd för att det krävs ingående kunskap om honom för att utöva tillsynen. Det är vidare oklart vad förvaltningsrätten menar med att [REDACTED] har ett grundläggande behov av hjälp med kommunikation. Det finns inget stöd för det i utredningen, eller för att det skulle behövas ingående kunskaper om honom för att hjälpa honom.

██████████

Det medicinska underlaget är oförändrat. Det saknas stöd i det medicinska underlaget om att hans funktionsnedsättning ändrats på det sätt som Försäkringskassan påstår. Avsaknaden av ingående kunskaper om honom, hans funktionshinder och hjälpbehov innebär att han försätter sig själv i en direkt livsfarlig situation där han kan skada sig själv eller folk i sin omgivning. Det stämmer inte att några allvarliga incidenter inte inträffade under den tid i skolan som han saknade elevassistent. Han kunde då inte gå till skolan. Han kunde inte slutföra några kurser han läste. Han var tvungen att läsa om årskurs två i sin helhet. Skolan medger att den vid några tillfällen har brustit i att tillhandahålla assistent och att det har resulterat i risk för hans hälsa. Av intyg från skolan framgår att han har en uppenbar oförmåga till relevanta riskbedömningar. Hans förmåga till konsekvensbedömning är mycket låg. Brister i förståelse gällande hans funktionshinder och hjälpbehov har orsakat ett flertal problem. Han har under skoltid hittats gående på järnväg samt landsväg. Han har blivit sittandes i skogen vintertid. Han har blivit polisanmäld.

Han har till följd av sina svåra psykiska funktionshinder behov av hjälp eller stöd av mycket privat karaktär, alltså sådana hjälpbehov som uppfattas som mycket känsliga för den personliga integriteten. Han har också framförallt behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om honom för att förebygga destruktiva och aggressiva beteenden och för att motivera honom till aktivitet. Det är endast ett fåtal personer som kan arbeta som assistenter åt honom. För att kunna tillgodose hans behov krävs en lång erfarenhet av att arbeta med honom. Ingående kunskap om honom, hans funktionshinder och hjälpbehov är en förutsättning för att kunna tillgodose hans behov av hjälp. Han är i behov av aktiv tillsyn dygnet runt. Han saknar helt förståelse för vad som är farligt. Om han lämnas ensam kan han bli så arg att han skadar sig själv. Han kan exempelvis förstöra föremål, använda giftiga ämnen eller elda. Den hjälp som han är i behov av måste ges på korrekt sätt

för att förhindra att han blir arg och utåtagerande. Han vidhåller att han är i behov av aktiverings- och motiveringsinsatser i samband med personlig hygien, på- och avklädning, måltider och kommunikation.

Det saknas anledning att ifrågasätta de läkarutlåtanden som upprättats av [REDACTED] och som har varit behandlande läkare för honom sedan 2007. För att beviljas aktiv tillsyn som ett grundläggande behov krävs inte att det finns en risk för suicid. Det framgår av underlaget att ett utbrott kan inträffa när som helst och inte endast i förutsägbara situationer. Gällande utbrottens omfattning är det något som talar för att tillsynen är av grundläggande karaktär och ska beaktas vid bedömningen av rätten till assistansersättning. Han har varit berättigad till assistansersättning under flera år. Han lämnas aldrig ensam utan har alltid tillgång till en person med ingående kunskaper om honom. Antal anfall och omfattningen av utbrotten har därmed kunnat kontrolleras.

UTREDNING I KAMMARRÄTTEN

Läkarutlåtanden den 12 oktober, 23 november och 23 december 2016 samt den 3 februari och 31 mars 2017 av överläkaren [REDACTED]

[REDACTED] har svårigheter till följd av sina diagnoser. Som ofta är fallet med ökande ålder har hans hyperaktivitet minskat. Trots den allmänna förbättringen kvarstår betydande svårigheter. [REDACTED] är normalbegåvad och har en välutvecklad verbal förmåga och en logisk begåvning där han har en tydlig fallenhet gällande att programmera datorer. Han har stora svårigheter då det gäller att orientera sig och skapa överblick i nya och ovana situationer där han är beroende av hjälp från andra personer. Han har svårt att förstå andra personer om de inte uttrycker sig konkret och tydligt samt att förstå underförstådda budskap. Han behöver få utförliga och detaljerade förklaringar. Till följd av dessa svårigheter har det vid flera tillfällen uppstått farliga situationer i vardagen. Han har exempelvis hanterat

värmelampor så att risk för brand uppkommit och har hanterat skadliga kemikalier på ett ovarsamt sätt. Han har också agerat på ett förvirrat sätt då han drabbats av osäkerhet och ångest och har gett sig av till fots i farliga trafiksituationer. Han har även blivit bedragen på internet.

██████████ har bristande affektkontroll och kan få häftiga aggressionsutbrott. Han har inte uppvisat något påtagligt aggressivt beteende vid läkarbesök, i närvaro av sin mamma och personlig assistenter. Han har problem med sin dygnsrytm och är ofta uppe sent på kvällarna. ██████████ saknar förnuft och konsekvenstänkande. I sin förtvivlan uttrycker han ofta att han inte vill leva. Utan övervakning hade han kunnat skada sig allvarligt eller försöka ta sitt liv i sådana situationer. Han har omfattande sömnsvårigheter och av en svårighetsgrad som endast förekommer hos personer med uttalad funktionsnedsättning. Han får ofta utbrott i timmar och då är det omöjligt att få kontakt med honom. Hans mamma kan ofta så småningom lugna ner honom, eftersom hon känner honom väl och har varit med otaliga gånger då han har fått utbrott. Han har svårt att knyta an till och lita på personer som därför kan ha stora svårigheter med att lugna ner honom då han får ett utbrott.

██████████ har kommunikationsproblem av uttalad grad eftersom han inte klarar av att uttrycka sig enligt lyssnares behov, fastnar i sitt eget sätt att se på saker och inte tar in vad andra säger. Det krävs såväl kunskaper om autism i allmänhet som kunskaper om hans unika sätt att fungera för att minska risken för missförstånd som i sin tur kan leda till långvariga och svåra affektutbrott. Dåliga kunskaper om ██████████ leder till dålig beredskap gällande plötsliga konflikter, utbrott och dåligt mående.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Försäkringskassan ska vid den lagstadgade tvåårsomprövningen göra en förutsättningslös prövning av behovet av assistansersättning utifrån de vid provotillfället aktuella förhållandena med beaktande av medicinsk och övrig utredning.

Frågan i målet är om de hjälpbehov som [REDACTED] har beträffande framför allt kommunikation och tillsyn är att anse som grundläggande behov och om hans sammanlagda hjälpbehov för de grundläggande behoven därmed uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Det finns enligt kammarrättens mening inget stöd i utredningen för att [REDACTED] är i behov av en tredje person för att kunna kommunicera. Han har således inga grundläggande hjälpbehov vad gäller kommunikation.

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] har ett visst tillsynsbehov. Kammarrätten instämmer emellertid i Försäkringskassans bedömning att återopade incidenter inte är av den karaktär eller omfattning som krävs för att behovet av hjälp ska anses utgöra ett grundläggande behov. Utredningen i målet visar inte heller annat än att det är tillräckligt med en person som har kunskap om funktionshindren och en mer allmän information om [REDACTED] [REDACTED] för att han ska få den tillsyn han behöver. Det är då inte fråga om sådan aktiv tillsyn som utgör ett grundläggande behov.

Vid en sammantagen bedömning anser kammarrätten att utredningen i målet inte ger stöd för att [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till minst 20 timmar per vecka. Han har därför inte rätt till assistansersättning. Försäkringskassans överklagande ska således bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Kammarrättsråden Ola Holmén (ordförande) och Evalotta Grip (referent) samt tf. kammarrättsassessorn Anna Ekman har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Helen Landström

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2016-08-16
Meddelad i
JönköpingMål nr
2733-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Richard Andersson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro**MOTPART**Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Malmö
Box 14069
200 24 Malmö**ÖVERKLAGAT BESLUT**

NFC Göteborg, Omprövningsenheten, Försäkringskassans beslut 2015-05-26

SAKEN

Assistansersättning

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Försäkringskassans beslut och förklarar att [REDACTED] är berättigad till assistansersättning. Det ankommer på Försäkringskassan att bestämma det totala antalet timmar för vilka assistansersättning ska utgå.

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Försäkringskassan beslutade den 6 december 2011 att dra in [REDACTED] assistansersättning från och med januari 2012. Förvaltningsrätten i Jönköping beslutade i dom den 25 april 2012 (mål nr 930-12) att [REDACTED] hade rätt till assistansersättning.

Dok.Id 200059

Postadress
Box 2201
550 02 Jönköping**Besöksadress**
Hamngatan 15**Telefon**
036-15 66 00**E-post:**
forvaltningsrattenijonkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se**Telefax**
036-15 66 55**Expeditionstid**
måndag – fredag
08:00-16:00

Försäkringskassan beslutade den 10 april 2015 att [REDACTED] från och med april 2015 inte längre skulle ha rätt till assistansersättning med motiveringen att hans hjälpbehov för de grundläggande behoven var mindre än 20 timmar i veckan och anförde i övrigt bl.a. följande. [REDACTED] klarar att utföra sin personliga hygien, toalettbesök, på- och avklädning, att äta och att kommunicera med viss stöttning och med påminnelser. De motiverande insatser han kräver i sin vardag kan inte anses vara grundläggande. Försäkringskassan bedömer vidare att [REDACTED] inte anses vara i behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär eller i behov av personer i sin direkta närhet som har ingående kunskap om honom och hans funktionsnedsättning för att hans hjälpbehov i vardagen ska tillgodoses.

Vid omprövning den 26 maj 2015 ändrade inte **Försäkringskassan** sitt beslut

[REDACTED] överklagar omprövningsbeslutet och uppger bl.a. följande. Försäkringskassan anför felaktigt att den tillsyn som krävs inte är av övervakande karaktär, och att det inte krävs personer i hans närhet som har ingående kunskaper om honom för att hans hjälpbehov ska kunna tillgodoses. Det saknas rättslig grund för en sådan bedömning, och för beslut om indragning av hans assistans, då det inte skett några förbättringar avseende graden av hans funktionshinder eller grundläggande behov. Samma förutsättningar är för handen nu som när förvaltningsrätten i dom den 25 april 2012 fastslog att han hade rätt till assistansersättning. Han får frekvent aggressionsutbrott, upp till fem gånger per dag, med varierande längd, upp till fyra timmar. Aggressionsutbrotten kommer plötsligt och oförutsett. Utbrotten är ofta våldsam, kommer ofta mycket plötsligt och medför stor risk för allvarliga konsekvenser. Det gäller att man har kunskapen och förmågan att läsa av honom. Att erhålla den ingående kunskap om honom som krävs tar mycket lång tid. Han kan skada sig själv, eftersom han inte inser faror, risker eller konsekvenser. Han kan t.ex. få för sig att när som helst rymma hemifrån eller att springa rakt ut i trafiken. Eftersom det kan hända när som helst, kan

han aldrig lämnas ensam. Han behöver ständig övervakning, så kallad aktiv tillsyn, för att inte skada sig själv eller andra eller egendom. Hans hjälpbehov har inte förändrats i mildrande eller förbättrande riktning.

Till stöd för sitt överklagande har [REDACTED] fogat intyg från överläkaren [REDACTED] och rektorn [REDACTED] samt från sin personliga assistent.

Försäkringskassan vidhåller sitt beslut och anför i huvudsak följande. Enligt praxis räcker det inte med enbart en psykisk funktionsnedsättning för att en försäkrad ska behöva aktiv tillsyn av övervakande karaktär. Det krävs även ett utåtagerande aggressivt beteende samt en risk för allvarliga konsekvenser. Det betyder en risk för att föremål skadas eller att personen skadar sig själv eller andra. Det krävs dessutom enligt praxis antingen att denna risk uppstår med viss frekvens, det vill säga att någon ofta behöver ingripa för att hindra att det händer något, eller att aggressiviteten är mycket lättväckt, oförutsägbar och våldsam. Vad som framförs om [REDACTED] aggressiva, oförutsägbara beteende vinner emellertid inte stöd av övrig utredning i målet. Det framgår inte i någon större utsträckning vad de allvarliga konsekvenserna i övrigt består av, hur ofta de uppstår eller hur [REDACTED] allvarligt skadat någon, något eller sig själv. Det finns inte heller några incidentrapporter, dokumentation från vårdtillfällen, polisanmälningar eller liknande. Det finns inte heller någon utredning som praktiskt belyser varför det krävs särskild kunskap om [REDACTED] för att kunna tillgodose hans behov av tillsyn eller som stödjer att han har behov av så kvalificerade motivationsinsatser att det ska betraktas som ett grundläggande behov.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m.m.

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i

9 a § LSS.

För rätt till assistansersättning krävs att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS (51 kap. 2-3 §§ SFB). Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov, om de inte tillgodoses på annat sätt (9 a § LSS).

I förarbetena till LSS (prop. 1992/93:159 s. 64) anges att personlig assistans ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig och klä av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra.

Av Regeringsrättens (numera Högsta förvaltningsdomstolen) avgörande RÅ 2009 ref. 57 framgår bl.a. att det inte torde vara alla praktiska hjälpbehov som uppfattas såsom mycket privata och känsliga för den personliga integriteten. Aktiverings- och motiveringsinsatser räknas normalt sett inte till de grundläggande behoven. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktären av övervakning.

Utredningen

Av intyg av [REDACTED] överläkare, medicine doktor samt specialist i barn- och ungdomspsykiatri vid Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Malmö, den 9 mars 2015 sägs bl.a. följande. [REDACTED] har diagnoserna atypiskt autistiskt tillstånd och ADHD. Till följd av sin autismspektrumstörning har han stora svårigheter gällande social interaktion och kommunikation och kan fastna i visst beteende och fixera sig vid vissa intressen. Han har ett bristfälligt konsekvenstänkande och gör farliga och riskabla saker. Även om han har ett välutvecklat språk, har han svårt att klara av kommunikationen på ett ändamålsenligt sätt på grund av sina pragmatiska språksvårigheter. Han har inte utvecklat normala kamratrelationer och behöver hjälp av andra personer för att fungera i sociala sammanhang. Eftersom [REDACTED] ofta kan försätta sig i farliga situationer, behöver han ständigt övervakas. Han svänger mycket i affekter och kan plötsligt bli ledsen eller aggressiv och behöver då omedelbar hjälp. [REDACTED] har kunnat göra farliga saker i hemmet som att sätta på en ugn och glömma bort det, vilket lett till rökutveckling i hemmet, eller genom att leka på ett vårdslöst sätt med tändstickor. Han har också visat sig vara osäker i trafiken, då han inte ser sig för ordentligt när han är ute och går. Han har också svårt att orientera sig och har vid olika tillfällen kommit bort och tappat orienteringen, vilket betytt att han inte kunnat ta sig hem på egen hand. Ingående kunskaper och stor personkännedom krävs om hur just [REDACTED] beter sig i olika situationer och miljöer för att man ska kunna vara steget före och ingripa i potentiellt farliga situationer. Utan denna ingående personkännedom är det omöjligt att bemöta [REDACTED] på ett sådant sätt att farliga situationer kan förebyggas.

Rektorn [REDACTED] anför i yttrande den 29 april 2015 bl.a. följande. När [REDACTED] kom till gymnasiet hade han inte med sig den assistent han hade i grundskolan. Under en kort period verkade det som att det skulle fungera bättre, men det föll ganska snart. I nuläget framgår det tydligt att [REDACTED] inte på egen hand kan klara sin utbildning. Hans slutsats är att

■■■■■■■■■■ behov av assistent, som väl känner honom och kan nå fram till honom, är oförändrat. Resurspersoner som inte känner honom väl och försöker pressa honom till att gå på lektion och prestera kan få en aggressiv respons. Vad gäller behoven av övervakning har skolan brutit vid några tillfällen, vilket resulterat i en risk för ■■■■■■■■■■ hälsa. Vid tillfällen då man frångått den ordinarie undervisningen, till exempel vid friluftsdagar, har han bl.a. försvunnit i skogen. Han kan inte se ett förändrat behov av vare sig assistans eller övervakning rörande ■■■■■■■■■■

I en komplettering samma dag anför ■■■■■■■■■■ bl.a. följande. Det står inte nämnt att ■■■■■■■■■■ har en uppenbar oförmåga till relevant riskbedömning. Han har vid några tillfällen lämnat skolan och blivit hittad gående på järnväg och landsväg. Det står nämnt i journalanteckningarna att ■■■■■■■■■■ inte lämnar skolan, och det hör inte till vanligheterna, men det händer, och vid dessa tillfällen är risken stor att något händer då han själv inte kan bedöma risken. Hans slutsats om ■■■■■■■■■■ är att denne inte klarar skolan utan en egen assistent som kan se till att ■■■■■■■■■■ inte avviker från skola eller klassrum och som kan lära sig att förstå, och kommunicera med, ■■■■■■■■■■

Sammanfattningsvis anser ■■■■■■■■■■ att det är svårt att förstå den bedömning som gjorts om att ■■■■■■■■■■ inte skulle behöva tillsyn av övervakande karaktär.

I intyg den 3 mars 2014 av ■■■■■■■■■■ personlig assistent åt ■■■■■■■■■■ ■■■■■■■■■■ sägs bl.a. följande. Vid ett tillfälle vred ■■■■■■■■■■ av okänd anledning på ugnen, vilket medförde att hela huset snabbt blev rökfyllt, därför att det stod en pizzakartong på ugnen. Det var stor risk för husbrand. Vid flera tillfällen har han kommit på ■■■■■■■■■■ med att sitta och leka med tändstickor. När de är utomhus tillsammans är det extremt viktigt att hålla ■■■■■■■■■■ mycket nära, eftersom han kan få för sig vad som helst. Vid flera tillfällen har det hänt att ■■■■■■■■■■ får för sig att bara korsa vägen. Han inser inte farorna och tittar sig

aldrig för. ■■■■■ sociala bitar är inte bra, och den fysiska sociala gemenskapen sker uteslutande genom hans assistans. Vid ett tillfälle upptäcktes ■■■■■ vid en väg nära en bensinstation med sin laptop uppe samtidigt som han gick. Det var stor fara för ■■■■■. Vid ett tillfälle på en semesterresa till Spanien försvann ■■■■■ och återfanns vid vattnet helt skärrad, skrikande att han inte orkade leva och ville ta sitt liv. Hade inte han eller någon annan assistent varit där vid tillfället hade ■■■■■ inte levt i dag.

Förvaltningsrättens bedömning

I målet är ostridigt att ■■■■■ tillhör personkretsen enligt 1 § LSS. Frågan i målet är om hans behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Avgörande för bedömningen av om en funktionshindrad person ska ha rätt till insatsen personlig assistans bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig eller klä av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra. Därutöver ska assistansen också ges i andra situationer där den enskilde behöver kvalificerad hjälp och som ingår i det dagliga livet, t.ex. om personen behöver hjälp för att komma ut i samhället, för att studera, för att delta i daglig verksamhet eller för att få eller behålla ett arbete. Assistansen ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär (jfr prop. 1992/93:159 s. 64 och 174 f.).

Inledningsvis anser förvaltningsrätten, i likhet med Försäkringskassan, att utredningen i målet inte ger stöd för annat än att ■■■■■ klarar personlig hygien, av- och påklädning samt måltider på ett sådant sätt att hans behov av hjälp därvidlag inte är av det personliga och integritetskänsliga slag att det kan hänföras till de grundläggande behoven.

Försäkringskassan har tidigare ansett att [REDACTED] är i behov av annan hjälp som kräver ingående kunskaper om honom för kvalificerade aktiverings- och motivationsinsatser samt aktiv tillsyn av övervakningskaraktär. Behovet av annan hjälp som kräver ingående kunskaper om honom bedömdes uppstå med hänsyn till karaktären av hans funktionsnedsättning, hans komplicerade funktionssätt och hans avvikande kommunikation. Detta är också något som denna förvaltningsrätt tagit fasta på i sin dom den 25 april 2012, där domstolen ansåg att [REDACTED] behov av assistans för de grundläggande behoven sammantaget översteg i genomsnitt 20 timmar per vecka.

Frågan i det nu aktuella målet är därför om det skett någon förändring sedan förvaltningsrättens dom när det gäller [REDACTED] behov av annan hjälp i form av personlig assistans för de grundläggande behov som rör kommunikation med andra och tillsyn.

Att *kommunicera* med andra är ett av de områden som enligt 9 a § LSS är att anse som grundläggande behov. För att ett hjälpbehov med kommunikation ska beaktas som ett grundläggande behov ställs i praxis krav på att det behövs en tredje person närvarande som, för att hjälpa den funktionshindrade att förstå och förmedla budskap, måste ha kunskap om den funktionshindrade, funktionshindret och den funktionshindrades kommunikationssätt (RÅ 2010 ref. 17). I Försäkringskassans Vägledning 2003:6 (s. 110 f.) sägs bl.a. följande. Den försäkrade ska ha sådana svårigheter att förmedla och ta emot budskap att den som ger assistans behöver ingående kunskap om den försäkrade. Det innebär att det måste finnas en svårighet för andra personer att förstå vad den försäkrade vill. Det krävs en nära kännedom om personens uttrycksätt och förmåga att förstå och uppfatta andra. Av detta följer att om det enbart krävs kunskaper om ett alternativt kommunikationssätt, men inte specifika kunskaper om personen och funktionsnedsättningen så bedöms hjälpbehovet inte som ett grundläggande hjälpbehov. Personens individuella

förutsättningar för att lämna respektive ta emot ett budskap måste beaktas såväl som mottagarens möjlighet att förstå och svara upp på budskapet. personlig assistans är att ge den funktionshindrade möjlighet att leva ett så normalt liv som möjligt.

Tillsyn kan räknas som ett grundläggande behov om den bedöms vara av övervakande karaktär och anses förutsätta ingående kunskaper om den som avses (jfr RÅ 1997 ref. 23 I och RÅ 2010 ref. 17). Kammarrätten i Göteborg har i en dom den 12 december 2013 (mål nr 286-13) uttalat att, för att behovet ska räknas som ett grundläggande behov, det dessutom krävs ett utåtagerande aggressivt beteende samt en risk för allvarliga konsekvenser, såsom att personen skadar sig själv eller andra. Risken måste vidare uppstå med en viss frekvens eller vara mycket lättväckt, oförutsägbar eller våldsam. När hjälpbehovet avsett enbart åtgärder för att aktivera och motivera den funktionshindrade, har hjälpen enligt rättspraxis inte ansetts avse de grundläggande behoven (RÅ 1997 ref. 28). Så har däremot ansetts vara fallet när den funktionshindrade, i huvudsak på grund av sitt psykiska tillstånd, krävt sådan aktiv tillsyn som närmast haft karaktär av övervakning (jfr tidigare nämnda RÅ 1997 ref. 23 I samt RÅ 1997 not. 60 och RÅ 2000 not. 97).

Utredningen ger stöd för att [REDACTED] fortfarande har svårt att klara av kommunikationen på ett ändamålsenligt sätt på grund av sin språkstörning med pragmatiska svårigheter. Han har inte utvecklat normala kamratrelationer och behöver hjälp av andra personer för att fungera i sociala sammanhang. Det synes fortfarande vara av avgörande betydelse att [REDACTED] får hjälp i vissa situationer när det kan vara svårt för utomstående att förstå honom. Det framgår vidare att [REDACTED] kan ha ett aggressivt beteende, att han saknar konsekvenstänkande och utsätter sig för allvarliga risker som kan medföra att han skadar sig själv eller andra. Mot bakgrund av det anförda, och med beaktande av vad som kommit fram i övrigt, anser förvaltningsrätten att det är visat att [REDACTED] fortfarande har ett grundläggande

behov av hjälp med kommunikation och i form av aktiv tillsyn av övervakande karaktär samt att hjälpen måste ges av ett begränsat antal personer som har ingående kunskaper om [REDACTED]

Med hänsyn till det anförda anser förvaltningsrätten att utredningen ger stöd för att [REDACTED] behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov uppgår i genomsnitt till mer än 20 timmar per vecka och således är av den karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas och målet lämnas över till Försäkringskassan som ska bestämma det totala antalet timmar för vilka assistansersättning ska utgå.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV3104/1D)

Johan Montelius

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Ylva Eriksson, Cornelia Gustavsson och Maria Jern.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om

dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.